

## JAZYKOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

I. Vlčková

Technická univerzita v Liberci  
Ekonomická fakulta, Katedra cizích jazyků  
Studentská 2, 461 17 Liberec, Česká republika  
[irena.vlckova@tul.cz](mailto:irena.vlckova@tul.cz)

### Abstrakt

Občané Evropské unie hovoří 23 úředními jazyky. Úroveň jazykových znalostí, motivace, způsob jak se mezi sebou Evropané navzájem domluví, kterými jazyky se v Evropě hovoří nejvíce, jaká je úroveň jazykových znalostí Evropanů, případně jakou mají motivaci nebo jakým způsobem se cizí jazyky učí, bylo předmětem průzkumu agentury Eurobarometr v letech 2001 a 2006. Příspěvek porovnává některé výsledky těchto studií a odkazuje na webové stránky, kde jsou oba dokumenty k dispozici. V roce 2007 byl schválen Rámec pro evropský průzkum jazykových znalostí, na základě kterého budou v roce 2010 testovány jazykové znalosti jednotlivých členských zemí EU.

„Jazyková politika EU podporuje mnohojazyčnost a jejím cílem je, aby všichni občané Unie hovořili kromě svého mateřského jazyka ještě alespoň dvěma cizími jazyky. Tento záměr vychází z výzvy premiérů a prezidentů členských států na zasedání Evropské rady v březnu 2002 v Barceloně, aby se každé dítě v EU učilo od malička alespoň dva cizí jazyky“ (Citace: [http://ec.europa.eu/education/languages/eu-language-policy/index\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/education/languages/eu-language-policy/index_cs.htm)).

**Podle Lisabonské smlouvy**, kterou pod názvem „Smlouva pro Evropu 21. století“ podepsali rezortní ministři nebo předsedové vlád všech členských států EU v prosinci 2007, **respektuje unie svou bohatou kulturní a jazykovou různorodost** a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví.

Jazyková politika je zvláštní kapitolou reformního procesu Evropské unie, neboť evropské národy tvoří jednotnou unii sestávající z mnoha různých národností, společenství, kultur a jazykových skupin. Je to unie, která je založena na vzájemném akceptování národů s různými historickými kořeny, ale se společnou budoucností.

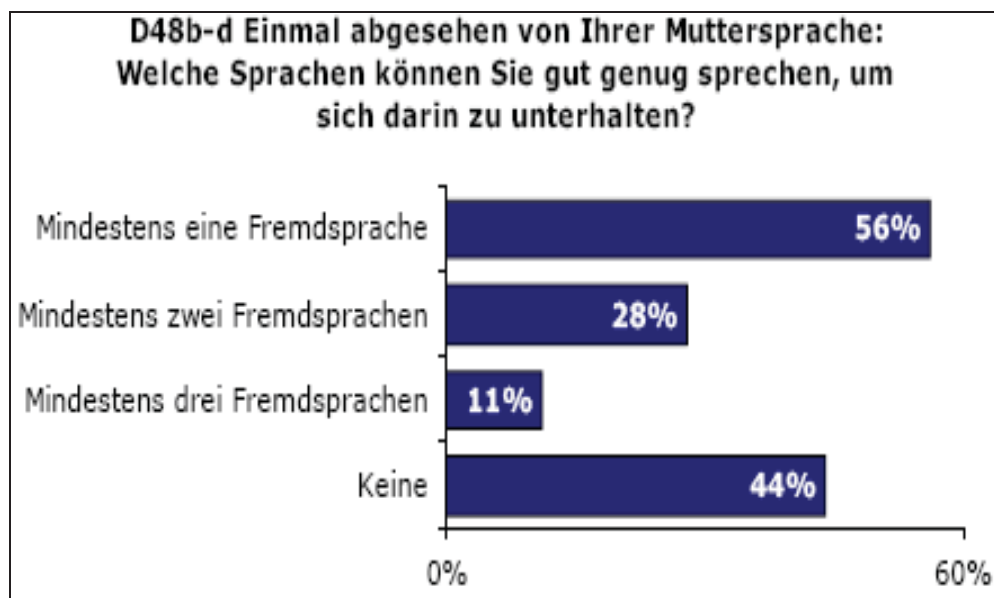
V Evropě žije zhruba 50 milionů Evropanů s různými etnickými, kulturními a jazykovými souvislostmi. Od 1. 1. 2007 hovoří občané Evropské unie 23 úředními jazyky (angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, irština, italština, litevština, lotyština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština). a asi 60 dalšími indigenními a velkým množstvím neindigenních nářečí. Je tedy více než kdy jindy důležité, aby si občané osvojili kompetence, které jim umožní porozumět sousedům a dorozumět se s nimi. Evropská unie staví na volném pohybu kapitálu a služeb a občané s dobrými jazykovými znalostmi jsou schopni lépe využít práva na práci a studium v jakékoli zemi Evropské unie.

V souvislosti s rokem jazyků 2001 byl z hlediska různých aspektů proveden v 15 zemích Evropské unie průzkum názorů k jazykovým znalostem. Podle šetření iniciativy Eurobarometr (Die Europäer und die Sprachen, 2001) vypovídalo 47% dotázaných evropských občanů, že hovoří nejméně jedním cizím jazykem. Procentuální podíl v různých zemích a u různých společenských vrstev kolísá. Jako první cizí jazyk se uvádí angličtina, kterou v Evropské unii hovoří 41% obyvatel. Studie se mimo jiné zabývala i způsoby nabývání jazykových znalostí. Většina dotázaných odpovídala, že se jazyk naučili na 2. stupni vzdělávání - cca 59 % dotázaných. Další studie agentury Eurobarometr byla provedena v roce 2006 (Die Europäer und ihre Sprachen, 2006). Oba dokumenty jsou ke stažení na webových stránkách:

[http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc631\\_de.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc631_de.pdf)

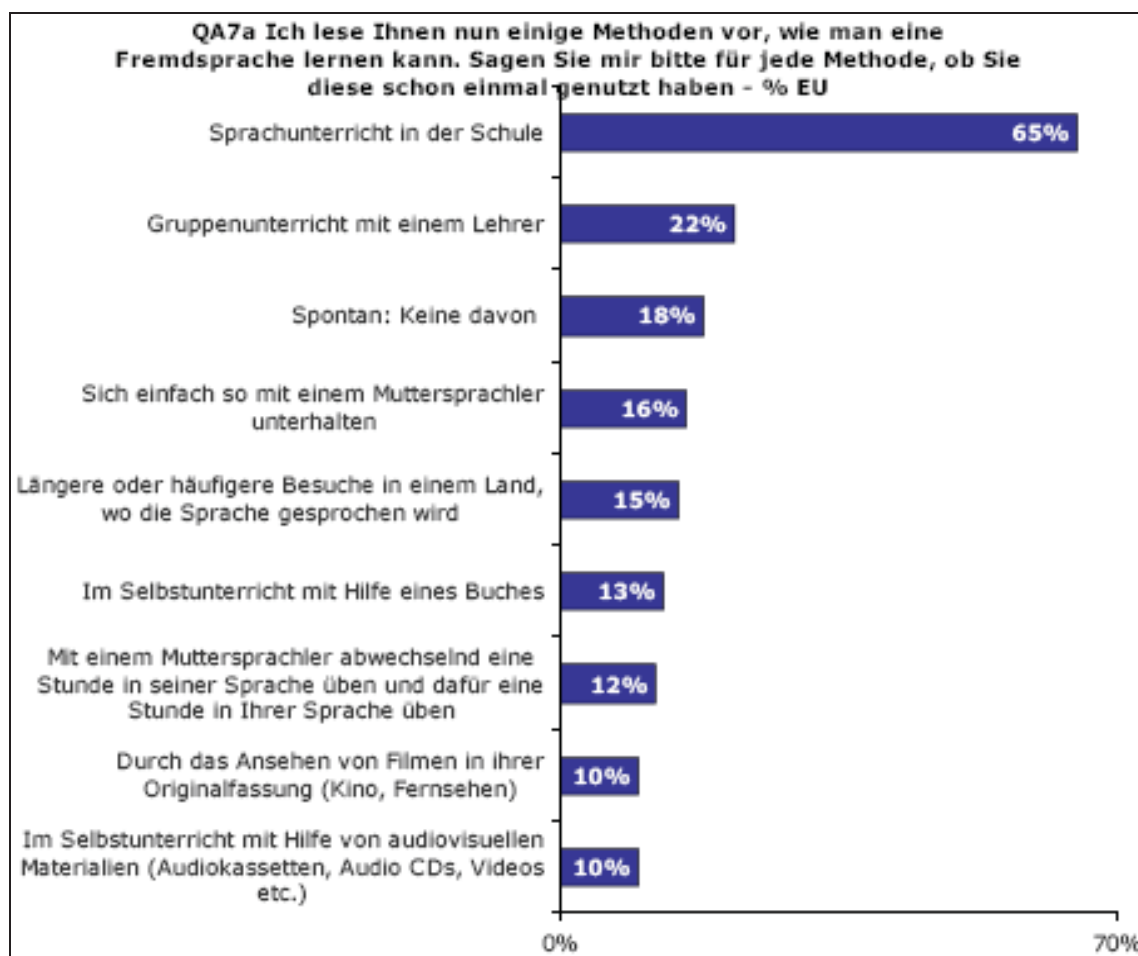
V roce 2006 odpovídalo již 56 % z dotázaných občanů Evropské unie, že jsou schopni se dorozumět v jiném než mateřském jazyce. Je to tedy o 9 % více než v roce 2001. Dobrou znalost dvou cizích jazyků udává 28 % dotázaných (graf č. 1). To platí především pro Lucembursko (92%), Nizozemí (75%) a Slovinsko (71%). 11% dotázaných udává, že hovoří alespoň třemi cizími jazyky. Téměř polovina dotázaných (44%) přiznává, že kromě svého mateřského jazyka nehovoří žádným cizím jazykem, v šesti zemích Evropské unie je to více než polovina obyvatel. Do této skupiny patří Irsko (66%), Spojené království (62%), Itálie (59), Maďarsko (58%), Portugalsko (58%) a Španělsko (56%). Na otázku, kde se dotázaní cizí jazyk naučili, udává většina (65%) školská zařízení.

Graf č. 1 Otázka: Kolika jazyky hovoříte tak dobře, že se jimi domluvíte?



Zdroj: Die Europäer und ihre Sprachen, 2006

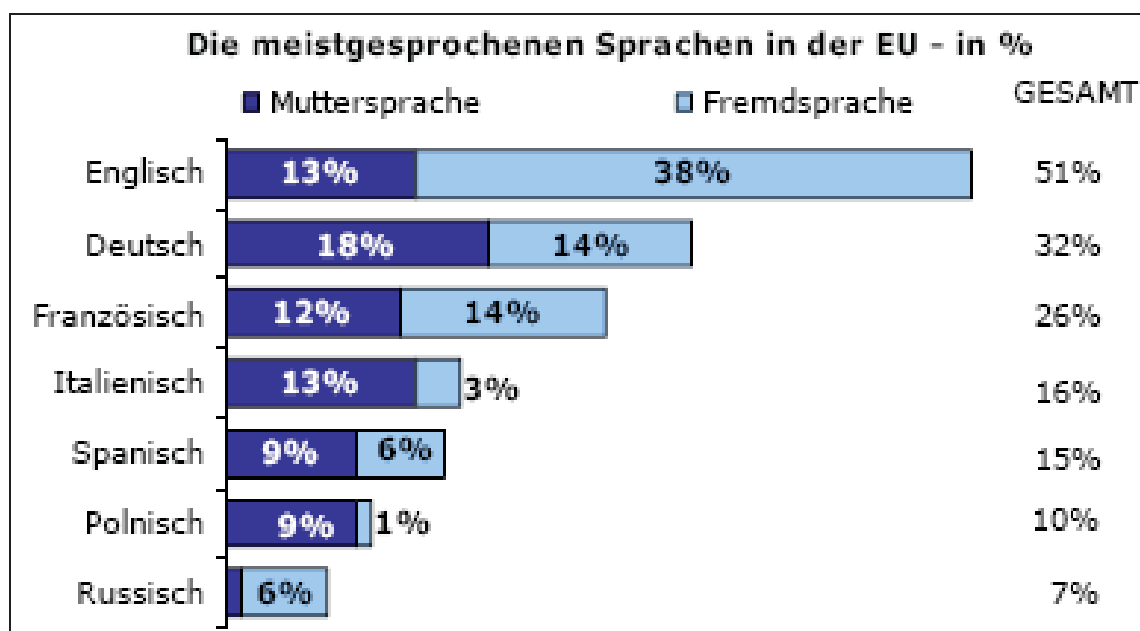
Graf č. 2 Jakou metodou jste se učili cizí jazyk?



Zdroj: Die Europäer und ihre Sprachen, 2006

Angličtina je a zůstává v celé Evropě *prvním* cizím jazykem. 38% Evropanů prohlašuje, že mají dostatečné znalosti angličtiny, to platí především pro Švédsko (89%), Maltu (88%) a Nizozemí (87). Zároveň 14% Evropanů udává, že kromě své mateřštiny hovoří ještě buď francouzsky, nebo německy. Francouzština je jako cizí jazyk nejvíce rozšířena ve Spojeném království (23%) a Irsku (20%). Větší procentuální zastoupení němčiny než francouzštiny je v České republice (28%) a Maďarsku (25%). Dalšími nejvíce udávanými cizími jazyky jsou španělština a ruština (6%). Z grafu č. 2 vyplývá, že nejvíce používaným jazykem, pokud jsou sečteny počty obyvatel hovořících angličtinou jako mateřským i cizím jazykem, je angličtina. Na druhém místě je jazyk německý a na třetím jazyk francouzský. Nejrozšířenějším mateřským jazykem je ovšem němčina.

Graf č. 3 Nejvíce používané jazyky v EU – v %



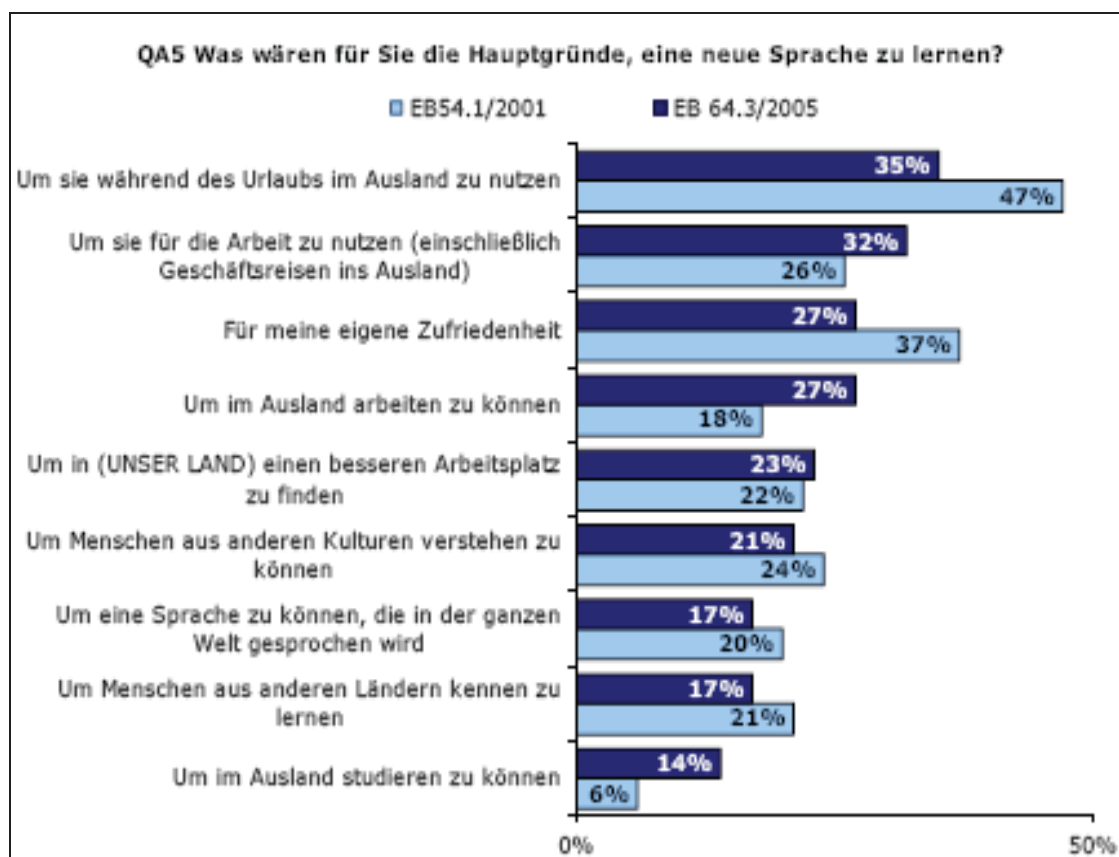
Zdroj: Die Europäer und ihre Sprachen, 2006

Motivace Evropanů k učení se cizím jazykům je velmi malá. Jen 18% z dotázaných vypovídá, že si v posledních dvou letech osvojovali nějaký cizí jazyk, nebo že si zlepšovali jeho znalosti, 21% má toto v úmyslu učinit v příštím roce. Z těchto údajů lze vyvodit závěr, že pouze jeden z pěti dotázaných se aktivně učí nebo se bude cizímu jazyku učit v následujících 12 měsících.

69 % Evropanů patří ke skupině, která si v poslední době jazykové znalosti nezlepšovala a ani to nemá v nejbližší budoucnosti v úmyslu.

Mezi tři faktory, které nemotivují k učení se jazykům, lze uvést nedostatek času (34%), chybějící podněty (30%) a finanční důvody (22%). V porovnání se studií z roku 2001 jsou důvody k učení se cizím jazykům více spojovány s praktickým užitekem, jedním z nejčastějších důvodů motivace je zaměstnání (32%) nebo práce v zahraničí (27%). Velkou roli ovšem hrají i ostatní důvody, jako využití znalosti cizího jazyka o dovolené (35%) nebo jen pro vlastní uspokojení (27%) – graf č. 4.

Graf č. 4 Otázka: Jaký máte důvod pro učení se cizím jazykům?



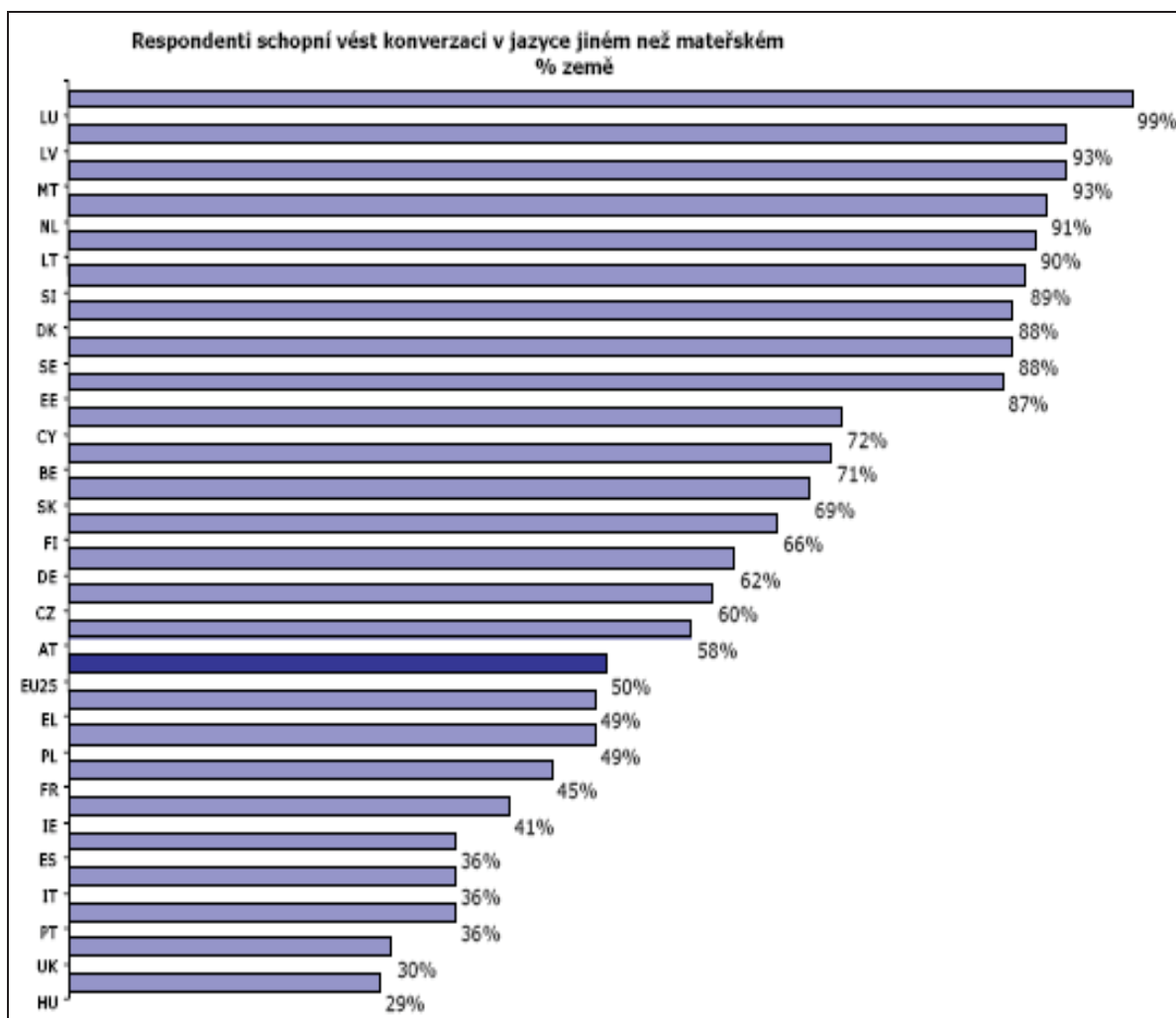
Zdroj: Die Europäer und ihre Sprachen, 2006

Ze studie dále vyplývá, že sebehodnocení Evropanů se celkově zlepšuje. Ve srovnání s výsledky z roku 2001 stoupl počet dotázaných, kteří ovládají angličtinu a španělštinu o 4% a podíl velmi dobrých znalostí francouzštiny a němčiny o 3 %, resp. o 2%. Více Evropanů se také v porovnání se studií z roku 2001 domnívá, že je znalost cizího jazyka užitečná (v roce 2001 takto odpovídalo 72% respondentů, v roce 2006 to již bylo 83%). Celý dokument je k dispozici na webové stránce:

[http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/ebs/ebs\\_243\\_sum\\_de.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_de.pdf).

Některé údaje ze studie Eurobarometr se rozcházejí s údaji z dalšího zdroje (Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost, 2005), což je zřejmě způsobeno tím, že studie Eurobarometr je založena na subjektivním hodnocení uživatelů jazyka. Podle statistických údajů Nové rámcové strategie má např. v Evropské unii schopnost vést konverzaci v cizím jazyce 50% obyvatel, přičemž Česká republika je v tomto ohledu se svými 60 % slabě nadprůměrná (graf. č. 5).

Graf č. 5 Respondenti schopní vést konverzaci v jazyce jiném než mateřském



Zdroj: Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost, 2005

Ve svém sdělení Evropský ukazatel jazykových znalostí z roku 2005 Komise navrhla podrobný strategický přístup pro vytvoření evropského průzkumu jazykových znalostí jako prostředku pro sběr údajů potřebných pro vytvoření evropského ukazatele úrovně. Na tomto základě se Rada v květnu 2006 dohodla na řadě klíčových témat týkajících se Evropského ukazatele jazykových kompetencí a zdůraznila, že by průzkum měl být proveden co nejdříve.

V roce 2007 předložila Evropská komise Rámec pro evropský průzkum jazykových znalostí. „Cílem evropského průzkumu, který má proběhnout v roce 2010, je poskytnout členským státům, politikům, učitelům i odborníkům spolehlivé srovnávací údaje o znalostech cizích jazyků v celé Evropské unii. Tento průzkum nabídne poznatky o mnohojazyčných schopnostech mladých lidí, o tom, kde je možno najít osvědčené postupy a dobré výsledky, a o pokroku směrem k dosažení vytčeného záměru, kterým je zlepšování studia cizích jazyků. Průzkum zrealizuje Komise dle doporučení poradního výboru v těsné spolupráci s členskými státy.“ ([http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc46\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc46_cs.htm)).

Předmětem testování bude porozumění čtenému textu, porozumění při poslechu a dovednost písemného projevu. Testovány budou první a druhé nejvíce vyučované úřední jazyky EU (tj. angličtina, francouzština, němčina, španělština a italština). Jednotlivým zemím však nic nebrání v tom, aby pomocí rámce testovaly kromě toho i další jazyky.

Ukazatelem úrovně dovedností bude Společný evropský referenční rámec pro jazyky, konkrétně čtyři první úrovně, tj. od úrovně A1 do úrovně B2 z celkového počtu šesti úrovní.

Současně s dotazníky na jazykové kompetence budou od studentů, učitelů, ředitelů škol a od vlády shromažďovány kontextové informace, které umožní analýzu možných faktorů, které by mohly mít vliv na jazykové znalosti žáků.

Podle vědeckých standardů pro výběr vzorků bude testován vzorek žáků na nižším a vyšším stupni sekundárního vzdělávání.

Sběrem dat byl v České republice pověřen Ústav pro informace ve vzdělávání, oddělení mezinárodních výzkumů.

### Literatura

- [1] Die Europäer und ihre Sprachen, Europäische Kommission, Eurobarometer-Bericht 54, 2001 online, URL.:  
[http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/ebs/ebs\\_147\\_de.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_147_de.pdf) (PDF)
- [2] Die Europäer und ihre Sprachen, Europäische Kommission, Eurobarometer Spezial 243, 2006 online, URL.:  
[http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/ebs/ebs\\_243\\_sum\\_de.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_de.pdf) (PDF), nebo  
[http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc631\\_de.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc631_de.pdf) (PDF)
- [3] Evropský ukazatel jazykových znalostí, KOM (2005) 596 v konečném znění, online, URL:  
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0356:FIN:CS:PDF>
- [4] <http://ec.europa.eu/>
- [5] Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost, Komise Evropských společenství, KOM (2005) 596 v konečném znění, online, URL:  
<http://europa.eu/languages/servlets/Doc?id=1029> (PDF)
- [6] Sdělení komise Radě, Rámec pro evropský průzkum jazykových znalostí, Komise Evropských společenství, KOM (2007) 184, v konečném znění, online, URL:  
[http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/com184\\_cs.pdf](http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/com184_cs.pdf) (PDF)

Doručeno redakci: 19.10.2009

Recenzováno: 29.10.2009

Schváleno k publikování: 14.12.2009

## **THE EUROPEAN UNION LANGUAGE POLICY**

In the EU citizens speak 23 official languages. How they manage their mutual communication, which are the most frequently used languages, what is the level of knowledge of Europeans, or what are their ways of motivation and learning, all of these were issues studied by the agency Eurobarometr in 2001 and 2006. The contribution compares some results of these surveys and provides a link to the website where both documents can be accessed. In 2007 the Framework for the European Survey on Language Competences was approved. This document will be used as a basis for a testing project in 2010 aiming at finding out the level of language knowledge in individual member states of the EU.

## **SPRACHENPOLITIK DER EUROPÄISCHEN UNION**

In der Europäischen Union werden 23 Amtssprachen gesprochen. Gegenstand einer Untersuchung der Agentur Eurobarometer von 2001 bis 2006 war die Ermittlung des Niveaus der Fremdsprachenkenntnisse, der Motivation bzw. der Art, wie sich die Europäer untereinander verständigen, welche Sprachen in Europa am meisten gesprochen werden, gegebenenfalls wie es um die Motivation bzw. die Fremdsprachenlehre bestellt ist. Dieser Beitrag vergleicht einige dieser Studienergebnisse und verweist auf die Homepages, auf denen diese beiden Dokumente konsultiert werden können. Im Jahre 2007 wurde der Rahmen für die europäische Erhebung über die Sprachenkompetenz verabschiedet, auf dessen Grundlage ab 2010 die Fremdsprachenkenntnisse in den einzelnen EU-Mitgliedsstaaten überprüft werden.

## **POLITYKA JĘZYKOWA UNII EUROPEJSKIEJ**

Mieszkańcy Unii Europejskiej mówią 23 językami urzędowymi. Przedmiot badań agencji Eurobarometr przeprowadzanych w latach 2001-2006 stanowił poziom znajomości języków, motywacji i sposób, w jaki porozumieją się między sobą mieszkańcy Europy, jakimi językami mówi się najczęściej w Europie, jaki jest poziom znajomości języków wśród Europejczyków, ewentualnie jaką mają motywację lub w jaki sposób uczą się języków obcych. W artykule porównano wyniki tych opracowań powołując się na strony internetowe, na których oba dokumenty są dostępne. W 2007 roku zatwierdzono Ramy do badań europejskich w zakresie znajomości języków, na podstawie których w 2010 roku będzie badana znajomość języków w poszczególnych krajach członkowskich UE.